

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

ፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ FEDERAL NEGARIT GAZETA

OF THE FEDERAL DEMOCRATIC REPUBLIC OF ETHIOPIA

ሰባተኛ ዓመት ቁጥር ፳፱
አዲስ አበባ ግንቦት ፲፮ ቀን ፲፱፻፺፫

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ

7th Year No. 24
ADDIS ABABA - 24th May, 2001

ማውጫ
አዋጅ ቁጥር ፪፻፴፮/፲፱፻፺፫ ዓ.ም.
የፀረ ሙስና ልዩ የሥነ ሥርዓት እና የማስረጃ ሕግ
አዋጅ ገጽ ፩፻፶፻፺፯

CONTENTS
Proclamation No. 236/2001
Anti-Corruption Special Procedure and Rules of
Evidence Proclamation Page 1497

አዋጅ ቁጥር ፪፻፴፮/፲፱፻፺፫
የፀረ ሙስና ልዩ የሥነ ሥርዓት እና
የማስረጃ ሕግ አዋጅ
የሙስና ወንጀል ማጋለጥ፣ ምርመራና ክስን ውጤታማ
ከማድረግ አኳያ አግባብነት ያላቸውን ጉዳዮችን በሕግ መደንገግ
በማስፈለግ፣
በወንጀል የተገኘ ንብረትን የማገድ፣ የማስተዳደርና
የመውረስ ሥርዓትን በሕግ መደንገግ በማስፈለግ፣
ከሙስና ባህሪ ጋር የተጣጣመ የማስረጃ ሕግ መደንገግ
በማስፈለግ፣
በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ
መንግሥት አንቀጽ ፶፮ (፩) መሠረት የሚከተለው ታውጇል።
ክፍል አንድ
ጠቅላላ

PROCLAMATION NO. 236/2001
A PROCLAMATION TO PROVIDE FOR SPECIAL
PROCEDURE AND RULES OF EVIDENCE ON
ANTI-CORRUPTION
WHEREAS, it has become necessary to provide for
relevant matters in law that would make the disclosure and
investigation of corruption offences and institution of
criminal proceeding of such offences, effective;
WHEREAS, it has been found necessary to regulate a
system under which a property acquired through a criminal
offence could be restrained, administered and confiscated;
WHEREAS, it has become necessary to provide for the
rules of evidence compatible with offences relating to
corruption;
NOW, THEREFORE, in accordance with Article 55(1)
of the Constitution of the Federal Democratic Republic of
Ethiopia, it is hereby proclaimed as follows:

፩. አጭር ርዕስ
ይህ አዋጅ “የፀረ ሙስና ልዩ የሥነ ሥርዓት እና የማስረጃ ሕግ
አዋጅ ቁጥር ፪፻፴፮/፲፱፻፺፫” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።
፪. ትርጓሜ
በዚህ አዋጅ ውስጥ፣
፩. “የሙስና ወንጀል” ማለት ከመንግሥት ወይም ከሕዝብ
አገልግሎት ወይም ከሕዝብ ጥቅም ጋር በተያያዘ
የሚፈጸም ማናቸውም ወንጀል ሆኖ የተመደበበትን
የመንግሥት ወይም የሕዝብ አገልግሎት ሥራ ያለ
ግብብ በመጠቀም ለራስ ወይም ለሌላ ሰው ወይም
ለሁሉን ጥቅም መጠየቅ፣ የተስፋ ቃል መቀበል ወይም
ማግኘት፣ ወይም ሌላውን ሰው መጉዳት ሲሆን መደለያ
መቀበልን፣ ጉቦን፣ የማይገባ ጥቅም መቀበልን፣
በሥልጣን መነገድን፣ በሥልጣን ያለአግባብ መገል
ገልን፣ የመንግሥት ሥራን ወይም የሕዝብ አገልግሎት
ሥራን ለግል ጥቅም በሚያመች አኳኝን መምራትን፣
በሥራ ተግባር ላይ የሚፈጸም መውሰድና መሰወርን፣
በመንግሥት ሥራ ላይ ሆኖ በማስገደድ መጠቀምን እና
ምስጢር ማባከንን እና የመሳሰሉትን ሌሎች ጉዳዮች
ይጨምራል።

Section One
General
1. *Short Title*
This Proclamation may be cited as the “Anti-Corruption
Special Procedure and Rules of Evidence Proclamation
No. 236/2001”.
2. *Definitions*
In this Proclamation:
1) “Corruption offence” means any offence committed
in relation to a government or public service or
public interest in violation of the duties proper to a
government or a public service by seeking, exacting
promise, or receiving any gratification or advantage
for himself or for other person or group of persons, or
inflicting harm on another person; and includes
corrupt practices, acceptance of undue advantage,
traffic in official influence, abuse of power, malad-
ministration; appropriation and misappropriation in
discharge of duties, extortion and disclosure of
secret, and shall include such other similar cases;

ያንዱ ዋጋ 4.40
Unit Price

ነጋሪት ጋዜጣ ፖ.ሣ.ቁ. ፹፻፩
Negarit G.P.O.Box 80,001

- ፪. “በሙስና ወንጀል የተገኘ ንብረት” ማለት በተከሣኸ ባለቤትነት ወይም ይዞታ ሥር የሚገኝ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ በወንጀል የተገኘ ንብረት ወይም ገንዘብ ሲሆን ወንጀሉ ከተፈጸመ በኋላ በቀጥታም ሆነ በእጅ አዙር ከተከሣኹ በስጦታ የተሰጠ በአደራ የተቀመጠ እና የተሸሸገ ማናቸውም በወንጀል የተገኘ ንብረትን ወይም ገንዘብን ይጨምራል።
- ፫. “አግባብ ያለው አካል” ማለት የሙስና ወንጀልን ለማጣራትና ለመመርመር ሥልጣን የተሰጠው አካል ነው።
- ፬. “የእግድ ትዕዛዝ” ማለት ተከሣኸ በንብረቱ ላይ ያለውን መብት እንዳይጠቀምበት የሚከለክል ትዕዛዝ ሲሆን በማናቸውም መንገድ ለሌላ ሰው ማስተላለፍን፣ የመጠቀም መብት መስጠትንና ማስወገድን ይጨምራል።
- ፭. “መርማሪ” ማለት በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ መሠረት የወንጀልን ጉዳይ የሚመረምር ፖሊስ ወይም በሕግ ሥልጣን የተሰጠው ሌላ አካል ነው።
- ፮. “ሰው” ማለት ማናቸውም የተፈጥሮ ሰው ወይም በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው።

**ከፍል ሁለት
ስለእግድ**

- ፫. መርህ
 - ፩. የዚህ አዋጅ አንቀጽ ፬ እንደተጠበቀ ሆኖ ፣ ፍርድ ቤት በሙስና ወንጀል የተገኘ ማናቸውንም ንብረት ለማገድ ይችላል።
 - ፪. መርማሪ ወይም ዐቃቤ ሕግ በሙስና ወንጀል የተገኘ ንብረት እንዲታገድ በቃለ መሐላ በተደገፈ መረጃ ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላል።
 - ፫. ለእግድ የሚቀርብ ማመልከቻ የወንጀል ክስ ከተመሠረተ በኋላ ወይም የወንጀል ክሱ ከመመሥረቱ በፊት ሊቀርብ ይችላል።
- ፬. ስለማይታገዱ ንብረቶች

ለተከሳኹ የዕለት ኑሮ አስፈላጊ የሆኑ ንብረቶች የእግድ ትዕዛዝ አያርፍባቸውም፤ የዕገድ ትዕዛዝ ከማያርፍባቸው ውስጥ በተለይ የሚከተሉት ይገኙበታል፡

 - ፩. ለተከሳኹና ለቤተሰቡ የዕለት አገልግሎት የሚጠቅሙ ልብሶች፣ የምግብ ማብሰያ የሆኑ የቤት ቁሳቁስ ፣ የመኝታ አልጋ፣ የአልጋ ልብሶችና የብርድ ልብሶች።
 - ፪. ለራሱና ለቤተሰቡ ለዕለት ምግብ ጠቃሚ የሚሆን ሠንቅ።
- ፭. የማመልከቻው ይዘት

የእግድ ትዕዛዝ እንዲሰጥ የሚቀርብ ማመልከቻ፡

 - ፩. የወንጀሉን ፍሬ ነገርና በየደረጃው የተወሰዱትን እርምጃዎች ፣ ክስ ያልተመሠረተ ከሆነ ጉዳዩ የሚገኝበትን ደረጃ የሚያሳይ መረጃ፤
 - ፪. የሚታገደው ንብረት በሙስና ወንጀል የተገኘ ንብረት መሆኑን የሚያሳዩ በቃለ መሐላ የተደገፉ አሳማኝ ምክንያቶች፤
 - ፫. የንብረቶቹን ዝርዝርና አድራሻ፣ የያዘ መሆን ይኖርበታል።
- ፮. ስለቃለ መሐላ ይዘት
 - ፩. በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፫ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት የሚቀርብ ቃለ መሐላ፡
 - ሀ) ለጥያቄው መሠረት የሆኑትን ምክንያቶች፤
 - ለ) ትዕዛዙ የሚያርፍበትን ንብረትና ንብረቱን የያዘውን ሰው፤ መያዝ ይኖርበታል።

- 2) “Property acquired by the commission of corruption offence” means any property which the offender owns or possesses directly or indirectly as a result of the commission of the offence, and includes any such property or money which has been donated directly or indirectly by the offender, put under someone’s custody or hidden somewhere;
- 3) “Appropriate organ” means an organ which is empowered to investigate corruption offences;
- 4) “Restraining order” means an order which prohibits the offender from dealing with certain property and includes the right to transfer, use and destroy the property in any manner;
- 5) “Investigator” means a police who is empowered to investigate crime in accordance with the Criminal Procedure Code or any organ which is empowered by law to investigate crime;
- 6) “person” means any natural or juridical person.

**Section Two
Restraining**

- 3. Principle
 - 1) Without prejudice to Article 4 of this Proclamation, a court may issue a restraining order against any property acquired by the commission of corruption offence.
 - 2) An investigator or a prosecutor may, supported by an affidavit, apply to the court for a restraining order against any property acquired by the commission of corruption offence.
 - 3) An application for a restraining order may be made before or after the institution of a criminal proceeding.
- 4. Property not Subjected to Restraining Order

Properties that are necessary for the accused to earn his livelihood shall not be subjected to restraining order. It shall, in particular, include the following:

 - 1) the necessary wearing-apparel, cooking vessels, bed and bedding of the accused and his family;
 - 2) such amount of food necessary for the accused and his family.
- 5. Contents of the Application

An application for a restraining order shall contain:

 - 1) the facts of the case and the measures that have been taken; where a criminal proceeding has not been instituted, an information about the status of the case;
 - 2) tangible information which shows that the property against which a restraining order is requested is acquired by the commission of corruption offence;
 - 3) detail description of the properties and their location.
- 6. Contents of the Affidavit
 - 1) An affidavit to be submitted in accordance with Sub-Article (2) of Article 3 of this Proclamation shall contain:
 - (a) the reasons for the request;
 - (b) the property against which a restraining order is to be issued, and the person who possesses the property.

- ፪. ፍርድ ቤቱ በሌላ ሁኔታ ካልወሰነ በቀር፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚቀርብ ቃለ መሐላ ለንብረቱ መታገድ ምክንያት የሆኑትን መረጃዎች ምንጭና መነሻቸውን የያዘ መሆን ይኖርበታል።
- ፫. የእገዳው ማመልከቻ እና የእግድ ትዕዛዙን በመደገፍ የሚቀርቡ ጉዳዮች በተሟላና ግልጽ በሆነ ሁኔታ በቃለ መሐላው ውስጥ በዝርዝር መገለጽ ይኖርባቸዋል።
- ፬. የእግድ ትዕዛዝ ከተሰጠ በኋላ በተጨማሪ የእግድ ትዕዛዝ እንዲሰጥ የሚያስገድድ ሁኔታ የተፈጠረ እንደሆነ መርማሪው ወይም ዐቃቤ ሕግ ለፍርድ ቤት ተጨማሪ የእግድ ትዕዛዝ እንዲሰጥ ማመልከት ይችላል።

፯. የማሳወቅ ግዴታ

- ፩. ፍርድ ቤቱ በሶስተኛ ሰው እጅ የሚገኝ ማስረጃ ለመርማሪው ወይም ለዐቃቤ ሕግ እንዲሰጥ ወይም መርማሪው ወይም ዐቃቤ ሕግ እንዲያየው ለማዘዝ ይችላል።
- ፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ማስረጃ እንዲሰጥ ወይም እንዲያሳይ የታዘዘው ሰው ጉዳዩ በሚታይበት ወይም በሚሰማበት ቀን ፍርድ ቤት እንዲገኝ መጥሪያ እንዲደርሰው ይደረጋል።

፰. የእግድ ትዕዛዝ ስለመስጠት

- ፩. የዚህ አዋጅ አንቀጽ ፬ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ፍርድ ቤቱ የቀረበለትን ማመልከቻና ሰነዶች ከመረመረ በኋላ የእግዱን አስፈላጊነት ካመነበት የእግድ ትዕዛዝ መስጠት ይችላል።
- ፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ተከሣሹ በሌለበት የእግድ ትዕዛዝ ከተሰጠ፣ ዐቃቤ ሕግ ትዕዛዙንና የቃለ መሐላውን ግልባጭች ለተከሣሹና በትዕዛዙ ስሙ ለተጠቀሰው ሌላ ሰው ያደርሳል፤ የእግድ ትዕዛዙን ለሚመለከተው ለማናቸውም ሰው ያስታውቃል።
- ፫. ፍርድ ቤቱ የተለየ ትዕዛዝ ካልሰጠ በቀር፣ ተከሣሽ በሌለበት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ የፀና ይሆናል።

፱. ንብረት ጠባቂ ስለመሾም

ፍርድ ቤት የእግድ ትዕዛዝ የሰጠበትን ንብረት አጠባበቅ በተመለከተ በዚህ አዋጅ ከአንቀጽ ፲፫-፲፭ የተመለከቱት ተፈጻሚ ይሆናሉ።

፲. የእግድ ትዕዛዝ ስለሚቋረጥበት ሁኔታ

- የእግድ ትዕዛዝ በሚከተሉት ምክንያቶች ሊቋረጥ ይችላል፡
- ፩. ፍርድ ቤቱ የውርስ ትዕዛዝ ለመስጠት ያልወሰነ እንደሆነ፤
- ፪. የውርስ ውሳኔ የተሰጠ እንደሆነ፤
- ፫. ክስ ከተነሣ ወይም ተከሣሹ በነፃ ከተለቀቀ ወይም በተከሰሰበት ወንጀል ጥፋተኛ ሆኖ ካልተገኘ።

፲፩. የእግድ ትዕዛዝ ስለማንሳት ወይም ስለማሻሻል

- ፩. የእግድ ትዕዛዝ የደረሰው ወይም ትዕዛዙን እንዲያውቅ የተደረገ ማናቸውም ሰው የእግዱ ትዕዛዝ እንዲነሳለት ወይም እንዲሻሻል ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላል።
- ፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የቀረበውን ማመልከቻና ማስረጃ ፍርድ ቤቱ ከተቀበለው ለዐቃቤ ሕግ እንዲደርሰው ያደርጋል።
- ፫. የእግድ ትዕዛዝ እንዲነሳ ወይም እንዲሻሻል የቀረበው አቤቱታ በበቂ ምክንያት ላይ የተመሠረተ ሆኖ ያገኘው እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ሰጥቶ የነበረውን የእግድ ትዕዛዝ እንዲሻሻል ወይም እንዲነሳ ሊያደርግ ይችላል።

- 2) Unless the court decides otherwise, an affidavit submitted in accordance with Sub-Article (1) of this Article shall contain the sources of the information which support the reasons for the request.
- 3) any application which supports the request for a restraining order shall be stated in detail in the affidavit in a complete and precise manner.
- 4) Where the situation requires the issuance of an additional restraining order, the investigator or the prosecutor may apply to the court.

7. Duty to Notify

- 1) The court may order a third party to hand over to the investigator or to the prosecutor any evidence under his possession or to allow access to inspect same.
- 2) The person who has been ordered to hand over, or give access to the evidence in accordance with Sub-Article (1) of this Article shall be notified to appear before the court when the case is heard.

8. Issuing of Restraining Order

- 1) Without prejudice to Article 4 of this Proclamation; the court may, after having examined the application and the document, issue a restraining order where it is convinced of issuing such order.
- 2) Where a restraining order is issued ex parte, the prosecutor shall serve copies of the order and the affidavit on the defendant or on any other person specified in the order. He shall also notify any person affected by the order.
- 3) Unless the court decides otherwise, a restraining order issued ex parte shall be effective.

9. Appointment of Receiver

With respect to the custody of the property against which a restraining order is issued, the provisions of Articles 13-15 of this Proclamation shall apply.

10. Termination of Restraining Order

- A restraining order may be terminated on the following grounds:
- 1) where the court decides against confiscation;
- 2) where a confiscation order is issued;
- 3) where the case is withdrawn or the defendant is acquitted or is not found guilty.

11. Withdrawal or Amendment of a Restraining Order

- 1) Any person who has been served or notified about the restraint order may apply to the court for withdrawal or amendment of the order.
- 2) Where the court accepts the application and the evidence submitted in accordance with Sub-Article (1) of this Article, it shall serve same on the prosecutor.
- 3) Where the court believes that the application for the withdrawal or amendment is based on reasonable grounds, it may amend or allow the withdrawal of the order.

ንዑስ ክፍል አንድ
የንብረት ጠባቂ ስለመሾም

፲፪. የንብረት ጠባቂ ስለሚሾምበት ሁኔታ

፩. ፍርድ ቤቱ የሚመችና ትክክለኛ መሆኑን የገመተ እንደሆነ የእግድ ትዕዛዝ የተሰጠበትን ንብረት በተመለከተ ከዚህ ቀጥሎ የተመለከቱትን ትዕዛዞች ለመስጠት ይችላል፤

ሀ) ንብረቱን ተቀብሎ የሚጠብቅ ሰው መርጦ መሾም፤

ለ) ንብረቱን በይዞታ ወይም በአደራ አስቀማጭነት ወይም ጠባቂነት ለሌላ ሰው ሆኖ የያዘን ሰው ንብረቱን እንዲለቅ፤

ሐ) የተለቀቀውን ንብረት ጠባቂው ተረክቦ በይዞታው ሥር እንዲያደርግ፤ እንዲጠብቅና እንዲያስተዳድር ለማዘዝ።

መ) ተቀባዩ የተረከበውን ንብረት ለመጠበቅ፣ ለማስተዳደርና ለማሻሻል የሚያስችለው ሥልጣን ለመስጠት።

፪. ፍርድ ቤቱ ንብረት ጠባቂው ስለተቀበለው ንብረት የመክሰስ ወይም የመክሰስ መብት እንዲኖረው፣ እንዲሁም ከንብረቱ የሚገኝ ኪራይ፣ ትርፍ ወይም ሌላ ማንኛውንም ገቢ ለመሰብሰብና የሰበሰበውንም ገንዘብ ጠቃሚ ለሚሆን ጉዳይ ለማዋል እንዲችል፣ ወይም ፍርድ ቤቱ ተገቢ መሰሎ የታየውን ሌላ ሥልጣን ሊሰጠው ይችላል።

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) እና (፪) መሠረት ፍርድ ቤቱ የሚሰጠው ትዕዛዝ ንብረት ጠባቂውን ለመሾም የሚያስፈልገውን ወጭ ከግምት ውስጥ ማስገባት ይኖርበታል። አስፈላጊ ሆኖ ካገኘውም ሹመቱን ከመስጠቱ በፊት አስፈላጊው ማግራት እንዲደረግ ማዘዝ ይችላል።

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩)(ሀ) መሠረት በንብረት ጠባቂነት የሚሾመው የተፈጥሮ ሰው የሆነ እንደሆነ ይህ ሰው መልካም ሥነ ምግባርና ችሎታ ያለው እንዲሁም ከተከላኹ ጋር ዝምድና ወይም የጥቅም ግንኙነት የሌለው መሆን ይኖርበታል።

፲፫. ስለንብረት ጠባቂው አበል ክፍያ

ለንብረት ጠባቂው የሚከፈለውን አበል ፍርድ ቤቱ በሚሰጠው ጠቅላላ ወይም ልዩ ትዕዛዝ ላይ ይወስናል።

፲፬. ስለንብረት ጠባቂው ግዴታዎች

በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፲፪ መሠረት የሚሾም ንብረት ጠባቂ ከዚህ ቀጥሎ የተመለከቱት ግዴታዎች ይኖሩታል።

፩. እንዲያስተዳድር የተሾመበትን ንብረት በተመለከተ ኃላፊ ለመሆን የሚችል ዋስ ወይም መያዣ የመስጠት፤

፪. ፍርድ ቤቱ በሚወስነው ጊዜና የአቀራረብ ፎርም መሠረት የሂሳብ መግለጫ እየሠራ የማቅረብ፤

፫. ፍርድ ቤቱ በሚወስነው መሠረት የሚፈለግበትን ገንዘብ የመክፈል፤ እና

፬. በራሱ ከባድ ችልተኝነት ወይም ሆን ብሎ ባደረገው ጉድለት በተረከበው ንብረት ላይ ላደረሰው ጉዳት ኃላፊ ሆኖ የመክፈል።

Sub-Section One

Appointment of Receivers

12. *Condition for Appointment of Receiver*

1) When it appears to the court to be just and convenient, the court may, with respect to the property on which a restraining order is issued, order:

- (a) appoint a receiver of the property;
- (b) remove any person from the possession or custody of the property;
- (c) commit the same to the possession, custody or management of the receiver;
- (d) confer upon the receiver the power for preservation, management and improvement of the property.

2) The court may confer upon the receiver all such powers, as to bringing and defending suits, and for the collection of the rents, profits and any other income thereof, the investment and disposal of such rents, profits, or income, for useful purposes, or such other powers as the court thinks fit.

3) Upon issuing an order in accordance with Sub-Article (1) and (2) of this Article, the court shall have regard to the amount of the probable costs of his appointment and may, before making the appointment, direct such inquiries on these or other matters to be made as it thinks fit.

4) If the person to be appointed as a receiver pursuant to Sub-Article (1)(a) of this Article is a natural person, such person shall be of good character, with integrity and who has no bond of relationship by consanguinity or affinity or conflict of interest.

13. *Remuneration of the Receiver*

The court may, by general or special order, fix the amount to be paid as remuneration for the services of the receiver.

14. *Duties of the Receiver*

Any receiver appointed under Article 12 shall have the following duties:

- 1) furnish such security to account for what he shall receive in respect of the property;
- 2) submit his accounts as such periods and in such form as the court directs;
- 3) pay the amount due from him as the court directs; and
- 4) be responsible for any loss occasioned to the property by his gross negligence or willful default.

፲፭. የንብረት ጠባቂውን ግዴታ ስለማክበር

- ፩. ንብረት ጠባቂው በራሱ ከባድ ቸልተኝነት ወይም ሆን ብሎ በንብረቱ ላይ ጉዳት ወይም ጉድለት ያደረሰ እንደሆነ የሚፈለግበትን ገንዘብ እንዲከፍል ፍርድ ቤቱ ሊያዘው ይችላል ።
- ፪. ገንዘብ እንዲከፍል ፍርድ ቤቱ ካዘዘው በኋላ ሳይፈጽም የቀረ እንደሆነ ፣ ጠባቂው ንብረቱ ተሸጦ ከሸያጩ ላይ የተገኘው ሀብት በቸልተኝነት ወይም ሆን ብሎ ያደረሰው ጉድለት እንዲተካ ወይም ጉዳቱን ለመጠገን የሚያስፈልገውን ገንዘብ እንዲከፍል በማዘዝ ቀሪ ገንዘቡ እንዲመለስለት ለማድረግ ይችላል ።

**ንዑስ ክፍል ሁለት
ስለማሸግና የሀብት ዝርዝር ስለማዘጋጀት**

፲፮. መርህ

- ፩. ዕግድ የተሰጠበትን ንብረት አሽን መጠበቅ አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ በዚህ ክፍል የተመለከቱት ድንጋጌዎች ተፈጻሚ ይሆናሉ ።
- ፪. በፍርድ ቤት ትዕዛዝ የተደረገውን እሽግ ፍርድ ቤቱ እንዲነሳ ካላዘዘ በቀር ፣ ማንም ሰው እሽጉን ለመቅደድ ወይም ለመክፈት አይችልም ። በጉዳዩ ያገባኛል የሚል ወገን እሽጉ እንዲነሳለት ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላል ።

፲፯. እሽግ እንዲደረግ ስለሚቀርብ ማመልከቻ

- ፩. ዐቃቤ ሕጉ ንብረቱን ማሸግ አስፈላጊ መሆኑን በቃለ መሐላ ወይም በሌላ መንገድ በተረጋገጠ ማስረጃ ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላል ።
- ፪. የወንጀሉ ጉዳይ ውሳኔ ከማግኘቱ በፊት ፍርድ ቤቱ በራሱ አስተያየት ወይም ማመልከቻ ሲቀርብለት የማሸግ ትዕዛዝ ለመስጠት ይችላል ።
- ፫. ፍርድ ቤት የማሸግ ትዕዛዝ በሚሰጥበት ጊዜ ይህን ሥራ ለመፈጸም ተገቢ የሆነ ሰው /ከዚህ በኋላ “አሻጊ” በመባል የሚታወቅ/ መርጦ ይሾማል ።

፲፰. ስለ መዝገብ

- ፩. አሻጊው በፍርድ ቤት ትዕዛዝ መሠረት የእሽጉ ሥራ ከተፈጸመ በኋላ ከዚህ ቀጥሎ የተገለጹትን ጉዳዮች የሚያመለክት ፣ የራሱ ፊርማ ያረፈበት ፣ እሽጉ የተደረገበት ቀንና ዓመተ ምሕረት ያለበት ፣ መዝገብ ያዘጋጃል፡፡
 - ሀ) የፍርድ ቤቱ ትዕዛዝና ትዕዛዙ የተሰጠበት ቀንና ዓመተ ምሕረት ፣
 - ለ) የታሸጉትን ነገሮች ዝርዝርና የሚገኙበትን ሥፍራ፣
 - ሐ) እንዲታሸጉ ከታዘዙት ውስጥ መገኘትና መታሸግ የሚገባቸው ሆነው ሳይገኙ የቀሩትን (የጉደሉትን) ነገሮች ዝርዝር፣
 - መ) የታሸጉ ነገሮች ያሉበትን ቤት ወይም የሚገኙበትን ቦታ የሚጠብቀውን ወይም ለዚህ ቤትና ሥፍራ አላፊ የሆነ ሰው ካለ ስሙንና አድራሻውን።
- ፪. የታሸጉ ንብረቶች የሚገኙበት ቤት ወይም ቦታ ቁልፍ ያለው ሲሆን አሻጊው መክፈቻዎቹን ለፍርድ ቤቱ ራጂስትራር ማስረከብ አለበት።

፲፱. ስለማይታሸጉ ነገሮች

- ፩. ከዚህ ቀጥሎ በተመለከቱ ንብረቶች ላይ የእሽግ ትዕዛዝ አያርፍባቸውም፡፡
 - ሀ) በተፈጥሮአቸው የሚበላሹ ወይም ቶሎ የሚሻግቱና የሚበሰብሱ ሲሆኑ፣
 - ለ) በመታሸጋቸው ምክንያት የሚበላሹ ወይም ቶሎ የሚሻግቱና የሚበሰብሱ ሲሆኑ፣
 - ሐ) ለባለንብረቱ አስፈላጊ የሆኑና ፍርድ ቤቱም አስፈላጊ መሆናቸውን ተረድቶ እንዳይታሸግ ባቸው ያዘዘ ሲሆን።

15. Enforcement of Receiver's Duties

- 1) Where a receiver causes damage to or loss of the property by his gross negligence or intentionally, the court may order him to pay the amount due.
- 2) If the receiver fails to observe the order of the court, the court may direct his property to be attached and sold and may apply the proceeds to make good any amount found to be due from him or any loss occasioned by him, and shall pay the balance, if any, to the receiver.

**Sub-Section Two
Affixing of Seals and Making of Inventories**

16. Principle

- 1) Where it is necessary to affix seals on the property on which a restraint order is issued, the following provisions of this Sub-section shall apply.
- 2) Unless the court decides otherwise, no person may remove or open the seal. Any interested person may apply for the removal of the seal.

17. Application for Affixing of Seals

- 1) An application for affixing of seals may be made to the court by the prosecutor upon satisfying the court by affidavit or otherwise that the property should be preserved.
- 2) An order for the affixing of seals may be made at any stage of the proceedings by the court of its own motion or on application.
- 3) On making an order for the affixing of seals, the court shall appoint such person (hereinafter referred to as the “official sealer”) as it thinks fit to carry out such order.

18. Record

- 1) The official sealer after having affixed seals in accordance with the order of the court, shall prepare a dated and signed record showing:
 - (a) the order of the court and the date thereof;
 - (b) a list of the property to which seals have been affixed and the place where such property is to be found;
 - (c) a list of the articles to be sealed which cannot be found; and
 - (d) the name and address of the caretaker, if any, in charge of the premises where the sealing has taken place.
- 2) The official sealer shall hand over to the registrar of the court all the keys of the locks he has sealed.

19. No Seals to be Affixed on Certain Property

- 1) No seals shall be affixed to the following property:
 - (a) perishable goods;
 - (b) any property to which the affixing of seals might cause deterioration;
 - (c) any property required for the use of a party to the suit specifically exempted from sealing by the court.

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩)(ሐ) በተመለከተው መሠረት ፍርድ ቤቱ እንዳይታሸጉ ትዕዛዝ የሰጠባቸውን ነገሮች ዝርዝር አሻጊው አዘጋጅቶ ማቅረብ አለበት።

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩)(ሀ) መሠረት የእሽግ ትዕዛዝ እንዳያርፍበት የተደረገው ንብረት በሐራጅ ተሸጦ ገንዘቡ ተቀማጭ እንዲሆን ፍርድ ቤቱ ለማዘዝ ይችላል።

፳. ስለ ኑዛዜዎችና ስለ ሌሎች የጽሑፍ ሰነዶች

፩. አሻጊው በሚያሸገው ነገር ውስጥ የኑዛዜ ጽሑፎች ወይም ቀድሞ የታሸጉ ነገሮች ወይም ሌሎች ሰነዶች ያገኘ እንደሆነ የነዚህ ጽሑፎች ዝርዝር አዘጋጅቶ ባንድ ላይ ጠቅልሎ በእሽጉ ውስጥ እንዲቀመጡ ካደረገ በኋላ ስለዚህ ጉዳይ ትእዛዝ እንዲሰጥበት ያዘጋጀውን ዝርዝር ለፍርድ ቤቱ ያቀርባል።

፪. ፍርድ ቤቱም እነዚህ ሰነዶች ስለሚቀመጡበት ሁኔታና ስለ አያያዣቸው ተስማሚ መስሎ የታየውን ውሳኔ ይሰጣል።

፳፩. እሽግን ስለ ማንሳት

፩. እሽግ እንዲነሳ ማመልከቻ ሲቀርብ ወይም ፍርድ ቤቱ በራሱ አስተያየት እሽጉን ማንሳት ተገቢ መሆኑን ሲገምት፣ ትእዛዙን በሚሰጥበት ጊዜ ለጉዳዩ አግባብ ያላቸው ወገኖች ሁሉ እንዲቀርቡ ያዛል፤ ባለጉዳዮቹም ቀርበው ያላቸውን አሳብ ለመግለጽ ይችላሉ።

፪. እሽጉ እንዲነሳ ፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ከሰጠ በኋላ አሻጊው እሽጉን በማንሳት እሽጉ ሲከፈት የተገኙትን ነገሮች ዝርዝር አዘጋጅቶ ከፈረመባቸው በኋላ ቀኑንና ዓመተ ምሕረቱን ጽፎ ያቀርባል።

፳፪. የንብረቶችን ዝርዝር ስለማዘጋጀት

፩. ትዕዛዝ የተሰጠበት ንብረት ዝርዝር እንዲዘጋጅና እንዲታወቅ ማስፈለጉን ፍርድ ቤቱ ሲረዳው ይህንኑ ዝርዝር ለማዘጋጀት ይችላል ብሎ የሚገምተውን ሰው (ከዚህ ቀጥሎ “መዝጋቢ” በመባል የሚታወቅ) መርጦ የዚህ ንብረት ዝርዝር አዘጋጅቶ እንዲቀርብ ትእዛዝ ይሰጣል።

፪. መዝጋቢው ከሁለት የማያንሱ ምስክሮች ባሉበት በፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ላይ ተለይቶ የተገለጸውን የንብረት ዝርዝር ያዘጋጃል። ዝርዝሩም ከዚህ ቀጥሎ የተመለከቱትን ነገሮች ይይዛል፤

- ሀ) የንብረቱ ዝርዝር እንዲዘጋጅ ፍርድ ቤቱ የሰጠውን ትእዛዝ፤ እና
- ለ) የተመዘገቡትን ንብረቶች ትክክለኛ ዝርዝር ከዋጋቸው ግምት ጋር።

፫. ፍርድ ቤቱ ትዕዛዝ ከሰጠ የንብረቶቹ ዋጋ የሚገመተው በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ አንቀጽ ፩፻፴፮ በተመለከተው መሠረት በልዩ አዋቂ (ኤክስፐርት) አማካይነት ይሆናል። ልዩ አዋቂው ባደረገው የዋጋ ግምት ዝርዝር መግለጫ ላይ ቀኑንና ዓመተ ምሕረቱን ጽፎ ፈርሞበት ከመዝጋቢው ሪፖርት ጋር ይያያዛል።

፬. የመዝጋቢው ሪፖርት የተጻፈበት ቀንና ዓመተ ምሕረት ተሞልቶበትና ተፈርሞበት ለፍርድ ቤት ይቀርባል። ፍርድ ቤቱም በተለይ ለዚህ ጉዳይ በተዘጋጀው መዝገብ ውስጥ በፍርድ ቤቱ ፊጂስትራር እንዲመዘገብ ካደረገ በኋላ ጉዳዩ ከሚመለከተው መዝገብ ጋር በማያያዝ አባሪ ሆኖ እንዲቀመጥ ያደርጋል።

2) Details of property on which the court has ordered not to affix a seal, in accordance with Sub-Article (1)(c) hereof, shall be submitted to the court by the sealer.

3) The court may order goods indicated in Sub-Article (1)(a) to be sold by auction and have it deposited.

20. Wills and Other Documents

1) Where the official sealer finds Wills, sealed papers or other documents, he shall make a list of such papers and shall place them in a sealed bundle and forward such list to the court for instructions.

2) The court shall make such order for the custody of such documents as it thinks fit.

21. Removal of Seals

1) Where an application for the removal of seals is made or where the court finds it necessary to remove such seals, all interested parties shall be informed of the day when the order will be made; and if they appear, they may be heard.

2) When an order for the removal of seals has been made by the court, the official sealer shall remove the seals and shall make a dated and signed report to the court giving particulars of all property which he has unsealed.

22. Making of Inventory

1) The court may, where it thinks necessary to prepare an inventory of property, appoint a person (hereinafter referred to as the “official recorder”) to carry out the inventory and submit record.

2) The official recorder shall, in the presence of not less than two independent witnesses, prepare an inventory of the property specified in the order of the court, containing:

- (a) a reference to the order of the court; and
- (b) an accurate description of each article entered in the inventory and the estimated value thereof.

3) Where the court so orders, the estimation of value shall be made by an expert, appointed under Article 136 of the Civil Procedure Code, whose report, dated and signed, shall be attached as an annex to the official recorder’s report.

4) The report of the official recorder, dated and signed, shall be forwarded to the court and, after being registered by the registrar of the court in a special inventory register, shall form part of the record of the case.

ክፍል ሦስት
ስለንብረት አወራረስ ሥነ ሥርዓት

- ፳፫. **ንብረት እንዲወረስ ስለሚቀርብ ማመልከቻ**
 - ፩. በሙስና ወንጀል የተገኘ ንብረት መወረስ ጥያቄ በዐቃቤ ሕግ አመልካችነት ሊታይ ይችላል።
 - ፪. የንብረት መወረስ ጥያቄ ተከሣሹ ጥፋተኛ ሆኖ ከተገኘ በኋላ ሊቀርብ ይችላል።
- ፳፬. **ለፍርድ ቤት መረጃ ስለማቅረብ**

እንደ ሰው በፈጸመው የወንጀል ድርጊት ሳቢያ ጥቅም ያገኘ መሆኑን ወይም አለመሆኑን ወይም ተመላሽ የሚሆነውን ገንዘብ መጠን መወሰንን አስመልክቶ የሚነሱ ክርክሮች እንደ ፍትሐ ብሔር ጉዳይ የሚታዩ ናቸው።
- ፳፭. **ለፍርድ ቤት መረጃ ስለማቅረብ**
 - ፩. በዚህ አዋጅ በአንቀጽ ፳፫ መሠረት የቀረበ የውርስ ጥያቄ ተቀባይነት ካገኘ ዐቃቤ ሕጉ ፍርድ ቤቱ በሚወሰነው የጊዜ ገደብ ውስጥ ተከሣሹ ወይም ሌላ ሦስተኛ ሰው በወንጀል ድርጊቱ ተጠቃሚ መሆኑንና የጥቅሙን ዋጋ ግምት የሚያሳይ ማስረጃ ለፍርድ ቤቱ ማቅረብ አለበት።
 - ፪. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የቀረበው ማስረጃ አጥጋቢ ሆኖ ካላገኘው ዐቃቤ ሕጉ ተጨማሪ ማስረጃ እንዲያቀርብ ሊያዘው ይችላል።
- ፳፮. **በተከሣሹ ተቀባይነት ስላገኙ ጉዳዮች**

በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፳፭ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የቀረበ ማስረጃን በተመለከተ በተከሣሽ ተቀባይነት ያገኘ ወይም ያልተካዱ ጉዳዮች ፍርድ ቤቱ እንዳለቁ ጉዳዮች አድርጎ ይወስዳቸዋል።
- ፳፯. **በተከሣሽ የሚሰጡ መረጃዎች**

ፍርድ ቤቱ በቀረበው ጉዳይ ላይ ለመወሰን አስፈላጊ ሆኖ ካገኘው ተከሣሹ አስፈላጊውን መረጃ እንዲሰጥ ለማዘዝና ስለመረጃው አቀራረብና መረጃው የሚሰጥበትን የጊዜ ገደብ ሊወስን ይችላል።
- ፳፰. **ተመላሽ ስለሚሆነው የንብረት ወይም የጥቅም መጠን**
 - ፩. ተከሳሹ በሙስና ወንጀል ያገኘው ንብረትና በወንጀል ከተገኘው ንብረት ያፈራው ንብረት ተመላሽ ይደረጋል።
 - ፪. ተከሣሹ እንዲመልስ የሚታዘዘው ከወንጀል የተገኘ የንብረት መጠን ካገኘው ጥቅም ወይም ይገኛል ተብሎ ከሚገመተው ጥቅም ማለፍ የለበትም።
- ፳፱. **የመውረስ ውሳኔን ስለማዘግየት**
 - ፩. ፍርድ ቤቱ ተከሣሹ በወንጀል ድርጊቱ ጥቅም ማግኘት አለማግኘቱን ወይም ተመላሽ የሚሆነውን የንብረት መጠን ለመወሰን ተጨማሪ ማስረጃዎች ማግኘት አስፈላጊ ሆኖ ካገኘው የጥፋተኝነት ውሳኔ ከሰጠበት ቀን አንስቶ ከሰድስት ወር ላልበለጠ ጊዜ ውሳኔውን ሊያዘገየው ይችላል።
 - ፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የመውረስን ውሳኔ ለማዘግየት የሚቻለው በዐቃቤ ሕግ ጥያቄ ወይም በፍርድ ቤቱ እነሳሽነት ሊሆን ይችላል።

Section Three
Confiscation Procedure

- 23. **Application for Confiscation of Property**
 - 1) Confiscation of property acquired by the commission of corruption offence may be entertained by the application of the prosecutor.
 - 2) An application for confiscation of property may be made after conviction.
- 24. **Standard of Proof**

The standard of proof required to determine any question arising as to whether a person has benefited from criminal conduct, or the amount to be recovered shall be that applicable in civil proceedings.
- 25. **Submission of Evidence to the Court**
 - 1) If an application for confiscation made in accordance with Article 23 is accepted, the prosecutor shall, within a period determined by the court, submit evidence which shows that the defendant or any other third party has benefited from the criminal conduct and the assessment of the value of such benefit.
 - 2) If the court is not satisfied with the evidence submitted under Sub-Article (1) of this Article, it may order the prosecutor to provide additional evidence.
- 26. **Acceptance by the Defendant**

Any evidence submitted to the Court in accordance with Sub-Article (1) of Article 25 and which has been accepted, or which has not been denied by the defendant, may be taken by the Court as conclusive of the matters to which it relates.
- 27. **Provision of Information by the Defendant**

If the court finds it necessary for determining the case, it can order the defendant to give such information as required and specify the manner and the period in which the information is given.
- 28. **Property or Benefit to be Recovered**
 - 1) The defendant shall return the property acquired by the commission of the crime and the benefit derived from the property acquired by the commission of the crime.
 - 2) The amount of benefit which the court orders the defendant to return shall not exceed the benefit or the amount that might be realized.
- 29. **Postponement of Confiscation**
 - 1) Where the court considers that it requires additional information to determine whether the defendant has benefited from any criminal conduct or the amount to be recovered, it may postpone the determination for a period not exceeding six months from the date of conviction.
 - 2) A postponement may be made in accordance with Sub-Article (1) of this Article on application by the prosecutor or by the court of its own motion.

ክፍል አራት
ቅድመ ክስ ዝግጅት

Section Four
Preparatory Hearing

፴. መርህ
ቅድመ ክስ ዝግጅት የሙስና ወንጀል መደበኛ ክስ ሂደት ከመጀመሩ በፊት ጉዳዩን በሚያየው ፍርድ ቤት ይካሄዳል።

30. Principle
A preparatory hearing shall be held by the court which hears the case before the corruption case is submitted for trial.

፴፩. የቅድመ ክስ ዝግጅት ዓላማና ሂደት
፩. የቅድመ ክስ ዝግጅት ዓላማ የሚከተሉት ናቸው፦
ሀ) ለክሱ አወሳሰን ሊረዱ የሚችሉ ጭብጦችን ለመለየት፤
ለ) ባለጉዳዮች ጭብጦቹን እንዲረዱ እገዛ ለማድረግ፤
ሐ) የክሱን ሂደት ለማፋጠን፤
መ) ፍርድ ቤቱ የክሱን አካሄድ ለመምራት እንዲያስችለው ለማገዝ።

31. Purpose and Proceedings of Preparatory Hearing
1) The purposes of the preparatory hearing are the following:
(a) to identify issues which are likely to be material to the case;
(b) to assist the parties in comprehending the issues;
(c) to facilitate the proceedings;
(d) to assist the court in the management of the trial.
2) In the proceeding of a preparatory hearing, the court shall make ruling with respect to:
(a) any question as to the admissibility of evidence;
(b) any question of law which is found necessary to give ruling before the trial starts.

፪. በቅድመ ክስ ዝግጅት ሂደት ፍርድ ቤቱ፦
ሀ) የማስረጃ ተቀባይነትን በተመለከተ በሚነሳ ጥያቄ፤
ለ) መደበኛው የክስ ሂደት ከመጀመሩ በፊት ውጣኔ ሊያገኝ በሚገባው በማናቸውም የሕግ ጥያቄ፤
ላይ ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል።

32. Obligation of the Prosecutor
The court may order the prosecutor:
1) to give the court and the accused a written statement of the matters falling under Article 33 of this Proclamation;
2) to prepare the prosecution evidence and any explanatory material in such a form as appears to the court to be likely to assist the proceeding and submit same to the court and the accused;
3) to give to the court and the accused a written notice of documents the truth of the contents of which ought in the prosecutor's view to be admitted and of any other matters which in his view ought to be agreed;
4) to make any amendments of any written statement given pursuant to Sub-Article (1) of this Article that appear to be appropriate, having regard to objections made by the accused.

፴፪. የዐቃቤ ሕግ ግዴታ
ፍርድ ቤቱ ዐቃቤ ሕጉን፤
፩. በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፴፫ ሥር የተዘረዘሩትን በተመለከተ ለፍርድ ቤቱና ለተከሳሽ የጽሑፍ መግለጫ እንዲሰጥ፤
፪. ለክሱ ሂደት ሊረዱ የሚችሉ የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ እና ክሱን ለመረዳት የሚያስችል ማቴሪያል ፍርድ ቤቱ በሚያዘው ፎርም መሠረት እንዲያዘጋጅና ለፍርድ ቤትና ለተከሳሽ እንዲሰጥ፤
፫. በእሱ አስተያየት ተቀባይነት ሊኖራቸው ይገባል የሚላቸውን ይዘታቸው እውነትነት ያላቸውን ሰነዶች እና ሌሎች ስምምነት ሊደረስባቸው ይችላሉ የሚላቸውን ጉዳዮች ለፍርድ ቤትና ለተከሳሽ በጽሑፍ እንዲያስታውቅ፤
፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የቀረበውን የጽሑፍ መግለጫ የተከሳሽን ተቃውሞ መሠረት በማድረግ ፍርድ ቤቱ ተገቢ ነው ብሎ ባመነበት መንገድ እንዲያሻሽል፤
ሊያዘው ይችላል።

33. Written Statement of the Prosecutor
The written statement to be submitted in accordance with Sub-Article (1) of Article 32 shall contain the following:
1) the principal facts of the case for the prosecution;
2) the witness who will speak to those facts;
3) any exhibits and documentary evidence relevant to those facts;
4) any provision of the law on which the prosecutor propose to rely;
5) any matter falling within proceeding Sub-Articles or that appear to the prosecutor to flow from same.

፴፫. በዐቃቤ ሕግ የሚቀርብ የጽሑፍ መግለጫ
በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፴፪ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የሚቀርብ የጽሑፍ መግለጫ የሚከተሉትን የያዘ መሆን ይኖርበታል፤
፩. ለክሱ መሠረት የሆኑትን መሠረታዊ ፍሬ ነገሮች፤
፪. ለፍሬ ነገሩ የሚጠሩትን ምስክሮች፤
፫. ለፍሬ ነገሩ አግባብነት ያላቸውን ኤግዚቢቶች እና ሌሎች የሰነድ ማስረጃዎች፤
፬. ዐቃቤ ሕጉ ለክሱ መሠረት ያደረገውን የሕግ ድንጋጌ፤
፭. ከዚህ በላይ ባሉት ንዑስ አንቀጾች ከተመለከቱት የሚመነጨ ወይም የተያያዙ ናቸው ብሎ ዐቃቤ ሕግ የሚያቀርባቸው።

፴፬. የተከላከሉ ግዴታ

ዐቃቤ ሕግ በፍርድ ቤቱ ትዕዛዝ መሠረት ከፈጸመ በኋላ ፍርድ ቤቱ ተከላክሎ፤

፩. የመከላከያውን አጠቃላይ ነጥቦች ይዘት እና በመሠረታዊ ጉዳዮች ላይ ሊያነሳ ያስባቸውን ጭብጦች በተመለከተ ለፍርድ ቤቱና ለዐቃቤ ሕግ የጽሑፍ መግለጫ እንዲሰጥ፤

፪. በቀረበው ክስ ላይ ያለውን ተቃውሞ ለፍርድ ቤቱና ለዐቃቤ ሕግ የጽሑፍ መግለጫ እንዲሰጥ፤

፫. ለመከላከያው መሠረት ያደረጋቸውን የሕግ ነጥቦችና ማስረጃዎችን በተመለከተ ለፍርድ ቤቱና ለዐቃቤ ሕግ የጽሑፍ መግለጫ እንዲሰጥ፤

፬. በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፴፪ ንዑስ አንቀጽ (፫) መሠረት ዐቃቤ ሕግ ያቀረባቸውን ሰነዶችና ሌሎች ጉዳዮች በተመለከተ ከዐቃቤ ሕግ ጋር የሚስማማባቸው ነጥቦች ካሉ እንዲገልፁ፤ ያልተስማማባቸው ካሉ ምክንያቱን እንዲገልጹ፤

ሊያዘው ይችላል።

፴፭. ስለትዕዛዝ ይግባኝ

በዚህ አዋጅ በአንቀጽ ፴፩ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት በሚሰጥ ውሳኔ ላይ ይግባኝ ለማቅረብ አይቻልም።

**ክፍል አምስት
ስለማስረጃ**

፴፮. መረጃ ስለመጠየቅ

፩. አንድ መርማሪ ወይም ዐቃቤ ሕግ አንድ ተጠርጣሪ በወንጀል ድርጊት ተጠቃሚ መሆኑን ወይም ከወንጀል ድርጊት የተገኘውን የጥቅም መጠን ወይም የሚገኝበትን ቦታ ለማወቅ አግባብ ያለው ሰነድ እንዲሰጠው ወይም እንዲያይ ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላል።

፪. ፍርድ ቤቱ ጥያቄው አግባብነት ያለው ሆኖ ካገኘው ተጠርጣሪውን ወይም ጉዳዩ የሚመለከተውን ሰው መጥራት ሳያስፈልግ በእጁ የሚገኘውን ወይም ይገኛል ተብሎ የሚጠረጠረውን ሰው ፍርድ ቤቱ በሚወስነው ቀን ውስጥ ሰነዱን ለመርማሪው ወይም ለዐቃቤ ሕግ እንዲሰጥ ወይም እንዲያሳይ ለማዘዝ ይችላል።

፴፯. የማስረጃ ቸክምን ስለማዛወር

፩. የሙስና ወንጀልን በተመለከተ ዐቃቤ ሕግ፤

ሀ) ሥራው የመንግሥት ወይም የሕዝብ አገልግሎት መሆኑን፤

ለ) ተከላክሎ ጥቅም መጠየቁን፤ ጥቅም ለማግኘት የተስፋ ቃል መቀበሉን፤ ወይም ጥቅም መውሰዱን የሚጠቁም ምክንያት መኖሩን፤ እና

ሐ) ጥቅም የጠየቀው፤ ጥቅም ለማግኘት የተስፋ ቃል የተቀበለው፤ ወይም ጥቅሙን የተቀበለው ሰው ከመደለያ ሰጪው ጋር የሥራ ግንኙነት ያለው መሆኑን፤

ማሳየት ከቻለ የማስረጃ ቸክሙ ወደ ተከላክሎ ይዞራል።

፪. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ቢኖርም፤ የሙስና ወንጀልን በተመለከተ ተከላክሎ ሥራው የመንግሥት ወይም የሕዝብ አገልግሎት መሆኑንና ከሕጋዊ ገቢው በላይ መኖሩን ወይም ከሕጋዊ ገቢው በላይ ሃብት ማካበቱን ዐቃቤ ሕግ ማሳየት ከቻለ የማስረጃ ቸክሙ ወደ ተከላክሎ ይዞራል።

፫. ተከላክሎ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) ወይም (፪) የተመለከቱት ሁኔታዎች ትክክል አለመሆናቸውን በማስረጃ ማፍረስ ይችላል።

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፪) የተጠቀሰው ሀብት ወደ ሦስተኛ ወገን ቢተላለፍም በተከላክሎ ባለቤትነት ወይም ይዘታ ሥር እንዳለ ይቆጠራል።

34. Obligation of the Accused

Where the prosecutor has complied with the order of the court, the court may order the accused:

- 1) to give the court and the prosecutor a written statement setting out in general terms the nature of his defence and indicating the principal matters on which he takes issues with prosecution;
- 2) to give to the court and the prosecutor a written notice of any objections that he has to the case statement;
- 3) to give the court and the prosecutor a written notice of any point of law and the admissibility of evidence which he relies on;
- 4) to give to the court and the prosecutor a written notice stating the extent to which he agrees with the prosecutor relating to documents and other matters referred to in Sub Article (3) of Article 32.

35. Appeal

No appeal shall lie against the decision made in accordance with Article 31(2) of this Proclamation.

**Section Five
Rules of Evidence**

36. Request for Information

- 1) An investigator or a prosecutor may apply to the court to obtain or gain access to relevant material in order to establish whether the suspect has benefited from criminal conduct or to get information regarding the amount of benefit, or its whereabouts.
- 2) If the court is satisfied, it may, without requiring the appearance of the suspect or the person concerned, order the person who is in possession or who appears to be in possession of the material, to produce it to an investigator or prosecutor or give access to same within the period determined by it.

37. Shifting of Burden of Proof

- 1) With respect to offence of corruption, the burden of proof may shift from the prosecutor to the defendant if the prosecutor can show that:
 - (a) the service is a government or a public service;
 - (b) there is a ground which indicates a gratification has been sought, exacted a promise of, or received by the accused; and
 - (c) the person who has sought or exacted a promise of, or received gratification has a working relationship with the corrupter;
- 2) Notwithstanding the provision of Sub-Article (1) of this Article, if the prosecutor can show that the service is a government or a public service and the defendant has lived, or has accumulated wealth, beyond his legal means of income, the burden of proof may shift from the prosecutor to the accused.
- 3) The defendant may rebut the presumptions provided for in Sub-articles (1) and (2) of this Article.
- 4) The property specified in Sub-Article (2) of this Article shall be deemed to have been owned or possessed by the accused irrespective of its transfer to a third party.

፴፰. በፍርድ ሂደት የተከሰቱ ገምታ ስለሚኖረው ውጤት

- ፩. በሙስና ወንጀል የተከሰሰ ሰው፤
 - ሀ) በወንጀል ጥፋተኛ ለመሆኑ ፍንጭ ያልተገኘበት፤
 - ለ) የተከሰቱ አካላዊ ወይም አዕምሯዊ ሁኔታ ምስክርነት ለመስጠት የማያስችለው፤
 ካልሆነ በቀር የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ተሰምቶ ካበቃ በኋላ ያለበቁ ምክንያት ገምታን የመረጠ እንደሆነ ወይም መልስ ለመስጠት ፈቃደኛ ያልሆነ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ተከሳሹ ጉዳዩን እንዳመነ አድርጎ ይወስዳል።
- ፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት የተከሰቱ ገምታ ወይም መልስ ለመስጠት ፈቃደኛ አለመሆን፤
 - ሀ) በሕግ ከተሰጠ ልዩ መብት የመነጨ፤ ወይም
 - ለ) ፍርድ ቤቱ በራሱ ሥልጣን የፈቀደው፤
 የሆነ እንደሆነ እንደበቁ ምክንያት ይቆጠራል።

፴፱. ግብረ አበርን ከክስ ነፃ ስለማድረግ

- ፩. በሙስና ወንጀል ተካፋይ የሆነ ሰው ጉዳዩ ፍርድ ቤት ከመቅረቡ በፊት ስለተፈጸመው ድርጊትና ስለተባባሪዎች ሚና ጠቃሚ መረጃ ከሰጠ በወንጀል ሕግ የተቀመጠው እንደተጠበቀ ሆኖ፤ በፌዴራል የሥነ ምግባርና የፀረ ሙስና ኮሚሽን ኮሚሽነር ወይም በክልል ተመሳሳይ አካል ኃላፊ ውሳኔ ከክሱ ነጻ ይሆናል። ሆኖም በወንጀሉ ያገኘውን ንብረት እና ጥቅም ወዲያውኑ ተመላሽ ያደርጋል።
- ፪. ከክስ ነጻ የተደረገ በሙስና ወንጀል ተካፋይ የሆነ ሰው የሚሰጠው የምስክርነት ቃል ክብደት ማንኛውም ምስክር ኮሚሰጠው ምስክርነት እኩል ዋጋ አለው።

፵. ስለአስጠቁ ምስክር

- ፩. በዐቃቤ ሕግ ወይም በመከላከያ ምስክርነት የቀረበ ማንኛውም ሰው በምስክርነት በተጠራበት ጉዳይ እውነቱን ለመናገር ባለመፈለግ ቀድሞ ከሰጠው የምስክርነት ቃል የሚቃረን የምስክርነት ቃል የሰጠ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ምስክሩን ያቀረበውን ወገን መስቀለኛ ጥያቄ እንዲጠይቅ ሊፈቅድለት ይችላል።
- ፪. ፍርድ ቤቱ መስቀለኛ ጥያቄ እንዲጠይቅ ከመፍቀዱ በፊት ተቃራኒ የምስክርነት ቃል የሰጠ መሆን አለመሆኑን ምስክሩን ይጠይቀዋል። ምስክሩ ተቃራኒ የምስክርነት ቃል መስጠቱን ከተቀበለ መስቀለኛ ጥያቄውን ይፈቅዳል።
- ፫. ምስክሩ ተቃራኒ የምስክርነት ቃል መስጠቱን የካደ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ምስክሩ ተቃራኒ ቃል መስጠት አለመስጠቱን ይወስናል።

፵፩. ስለኮምፒዩተር ሰነድ

- በኮምፒዩተር በተገኘ ሰነድ ላይ የሰፈረ ጽሑፍ አንድን ፍሬ ነገር ለማረጋገጥ በማስረጃነት ተቀባይነት የሚኖረው፤
- ፩. በኮምፒዩተር ተገቢ ያልሆነ አጠቃቀም ምክንያት በሰነዱ ላይ የሰፈረው ጽሑፍ ትክክለኛ አለመሆኑን የሚያሳምኑ በቂ ምክንያቶች አለመኖራቸውን፤ እና
 - ፪. ኮምፒዩተሩ ሥራ ላይ ባልዋለባቸው ጊዜያት በተገቢው መንገድ የሚሠራ መሆኑን፤ ወይም ኮምፒዩተሩ በሥራ ላይ ባልዋለበት ወይም ከሥራ ውጭ በሆነበት ጊዜ የሰነዱን አወጣጥ ወይም ይዘት የሚያፋልስ አለመሆኑን፤
- ማሳየት ሲቻል ነው።

፵፪. ግንኙነትንና ደብዳቤን ስለመጥለፍ

- ፩. ለሙስና ወንጀል ምርመራ አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ በስልክ፣ በቴሌኮሙኒኬሽንና በኤሌክትሮኒክስ መሣሪያዎች የሚደረግ ግንኙነት እንዲሁም ደብዳቤ እንዲጠለፍ ፍርድ ቤት ማዘዝ ይችላል። ፍርድ ቤቱ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ይሆናል።

38. Effect of Silence in the Proceeding

- 1) Where a person who is accused of corruption and whose:
 - (a) guilt is not already established;
 - (b) physical and mental condition has not rendered him incapable of testifying;
 prefers to remain silent or unwilling to answer without good cause after the prosecution witness is heard, the court may take his silence as an admission.
- 2) The silence or refusal of the accused pursuant to Sub-Article (1) of this Article may be taken as good cause if it is based on:
 - (a) legal privilege; or
 - (b) permission of the court.

39. Immunity from Prosecution

- 1) Any person who has been involved in corruption offence and who, before the case is taken to the court, provide substantial information as to the offence and the role of his partners, may be given immunity by the Commissioner of the Federal Ethics and Anti-Corruption Commission or the Head of any similar organ of the Region. He shall, however, be made to return the property obtained by the commission of the offence and the proceeds thereof.
- 2) The testimony of the person who has been given immunity from prosecution shall have equal weight as the testimony of ordinary witness.

40. Hostile Witness

- 1) The court may allow the party who called the witness to cross examine a prosecution or defence witness who, being unwilling to tell the truth, has given a statement contradictory from his previous statement.
- 2) The court shall, before allowing cross-examination, ask the witness whether he has given contradictory statement or not. If he admits, the cross examination shall be allowed.
- 3) If the witness denies making a contradictory statement, the court shall give its ruling.

41. Document Produced by a Computer

- A statement in a document produced by a computer shall be admissible as evidence of any fact stated if it is shown:
- 1) that there are no reasonable grounds for believing that the statement is inaccurate because of improper use of the computer; and
 - 2) that at all material times, the computer was operating properly, or if not, any part of the computer was not operating properly, or was out of operation, was not such as to affect the production of the document or the accuracy of its contents.

42. Interception of Correspondence and Letters

- 1) Where it is necessary for the investigation of corruption offence, the court may order the interception of correspondence by telephone, telecommunications and electronic devices as well as by postal letters. The decision of the court shall be final.

